

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ
про результати відвідування
Чугуївського міського суду Харківської області

02.10.2024

Харків, 2024 рік

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 191, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 02.10.2024 здійснено відвідування Чугуївського міського суду Харківської області (далі – Суд).

Відвідування здійснювали наступні члени групи НПМ:

Цвеліх Максим Павлович, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини – керівник групи НПМ;

Бохвалов Андрій Михайлович, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Деркач Діана Віталіївна, представниця громадськості;

Ісянов Антон Русланович – представник громадськості.

Керівництво суду:

Карімов Ігор Валерійович – голова Суду.

Візит здійснювався у присутності Лавриненко Наталі Вікторівни, виконуючої обов’язки керівника апарату Суду.

Об’єкт моніторингу є судом першої інстанції, розглядає справи, віднесені процесуальним законом до його підсудності: цивільні, кримінальні, адміністративні справи, а також справи про адміністративні правопорушення у випадках та порядку передбачених процесуальними законами. Територіальна юрисдикція розповсюджується на Чугуївську, Вовчанську та Великобурлуцьку територіальні громади.

Суд розміщений у двох корпусних будівлях за адресою: площа Соборна, 2, місто Чугуїв Чугуївського району Харківської області. Корпус А є одноповерховою будівлею, в якій розміщено апарат Суду, канцелярію, а також залу № 1 (фото № 1 Додатку). Корпус Б є двоповерховою будівлею, в якій розміщено зали №№ 2, 3, 4, кімнати голови суду та суддів (фото № 2 Додатку).

Вхід до корпусної будівлі А передбачає із себе сходову групу із ганком до вестибюльного приміщення (фото № 3 Додатку). При вході розміщена кнопка виклику персоналу та табличка із найменуванням Суду. За дверним прорізом розташований металодетектор та пропускний пункт Служби судової охорони. В вестибюльному приміщенні знаходяться шафи для зберігання речей, а також місце для складання процесуальних документів та заяв із наданими зразками (фото № 4 Додатку).

Всередині корпусної будівлі А розташована одна зала судових засідань № 1, що адаптована для слухання адміністративних, цивільних та кримінальних справ (фото № 5 Додатку). За словами адміністрації суду, в корпусній будівлі А

передбачена можливість проведення засідань за участі осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення. Зокрема, тут також знаходиться санвузол, що адаптований для потреб маломобільних груп населення.

Корпусна будівля Б є двоповерховою. На шляху до входу в будівлю відсутні сходи та пороги. Біля входу в будівлю розміщена табличка з найменуванням суду та кнопкою виклику персоналу (фото № 2 Додатку). За дверним прорізом розташований металодетектор та пропускний пункт Служби судової охорони. Встановлено наявність шаф для зберігання речей, турнікет, за допомогою якого здійснюється пропускний режим. В середині будівлі в коридорі на 1 поверсі розміщена зала очікування та стіл із зразками процесуальних документів, довідковою інформацією, зокрема порядок звернення до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, про можливість отримання безоплатної правової допомоги тощо (фото № 6 Додатку).

Найближче укриття знаходиться в 200 метрах від будівлі Суду за адресою площа Соборна, 5.

Також з'ясовано, що в Суді в приміщенні судової охорони знаходиться медична аптечка для надання першої домедичної допомоги (фото № 8 Додатку).

В будівлі Суду розташовано 3 зали судових засідань, для розгляду кримінальних справ адаптовані всі зали. Зали для розгляду кримінальних справ мають відеоспостереження, що забезпечує можливість здійснення правосуддя в онлайн-режимі, також наявні металеві бокси для підсудних із захисного скла та переговорні пристрої (фото № 7 Додатку).

В приміщенні суду є санітарно-гігієнічне приміщення на першому поверсі (туалет).

До корпусної будівлі Б передбачений окремий заїзд спецтранспорту та спеціальне паркувальне місце (фото № 8 Додатку). Вхід до приміщення конвою огорожений металевими ґратами, що відчиняються на ключ, та парканом. Приміщення конвою оснащено лавами, двома столами, переговорним пристроєм, присутній бутиль з питною водою (фото № 11 Додатку). Також наявний санвузол для підсудних із урною. В корпусній будівлі Б розміщена одна камера площею 7 м², яка забезпечена лавами та приливно-витяжною вентиляцією та штучним освітленням.

Під час моніторингу було з'ясовано, що станом на момент відвідування у жовтні 2024 року було здійснено 6 заявок суду на конвоювання ув'язнених/засуджених. Станом на момент моніторингового візиту на території Суду перебувало 6 підсудних, з них 1 жінка та 5 чоловіків. Моніторингова група анонімно поспілкувалась з 1 особою, щодо звернення Уповноваженого за захистом прав, роз'яснено порядок та можливості подачі звернення до Уповноваженого.

II. ФАКТИ ПОРУШЕНЬ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права на життя (стаття 2 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, стаття 27 Конституції України).

1. У порушення вимог пункту 7.1.9 Державних будівельних норм «Суди» (далі – ДБН «Суди») і пункту 13 Інструкції з організації конвоювання, що затверджена Наказом Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства юстиції України, Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Державної судової адміністрації України, Генеральної прокуратури України 26.05.2015 № 613/785/5/30/29/67/68 (далі – Інструкції з організації конвоювання) маршрут до усіх зал судових засідань, якими здійснюється конвоювання підсудних, засуджених, не ізольований та не обладнаний достатнім освітленням та кнопками звукової сигналізації, маршрут пролягає через загальний коридор у супроводі особового складу варті (фото № 9 Додатку), маршрут переміщення від камери для тримання підсудних осіб до зали № 1, що розташована в корпусній будівлі А проходить поза межами будівлі по відкритому простору, що створює ризики порушення забезпечення належного рівня безпеки на території Суду.

2. У порушення вимог пункту 5.11 ДБН «Суди» та пункту 14 Інструкції з організації конвоювання не обладнано бокс для заїзду спеціального автотранспорту варті та посадки (висадки) обвинувачених (підсудних), засуджених або огорожена стоянка для спеціального автотранспорту варті (фото № 8 Додатку). Таким чином, порушується принцип ізольованості конвоювання, в результаті чого, такі обставини можуть призвести до виникнення надзвичайних подій, що в свою чергу є порушенням права на забезпечення безпеки в суді.

3. У порушення пункту 7.1.17 ДБН «Суди», службова зона території Суду не повністю огорожена парканом по периметру, зокрема також територія службової зони не обладнана охоронними пристроями.

4. У порушення вимог 7.1.4 ДБН «Суди» та пункту 15 Інструкції з організації конвоювання в приміщенні варті відсутній пульт централізованого відеонагляду, а також концентратори та кінцеві пристрої охоронної та тривожної сигналізації. Моніторинговою групою з'ясовано, що система відеонагляду передбачена в приміщенні судової охорони (фото № 10 Додатку), де виводиться зображення в приміщення Суду, зокрема приміщення варті та камери для тримання підсудних, однак це не забезпечує поінформованість варті щодо перебування підсудних в камері для тримання та належну безпеку на шляху маршруту до зали судових засідань.

5. Моніторинговою групою з'ясовано, що у невідповідність вимогам пункту 12 Інструкції з організації конвоювання, в приміщенні для розміщення особового складу варті відсутня металева шафа, що замикається на замок, для

зберігання навісних замків, ключів від камер, спеціальних засобів та службових документів (фото № 11 Додатку).

6. Моніторинговою групою з'ясовано, що у приміщенні варті відсутня медична аптечка для надання домедичної допомоги обвинуваченим (підсудним), а медичні препарати в медичній аптечці в приміщенні судової охорони мають прострочений термін використання, що може свідчити про неналежне виконання вимог пункту 28 Інструкції з організації конвоювання, де міститься обов'язок начальника варті надати домедичну допомогу у разі скарги обвинуваченого (підсудного) на стан здоров'я до приїзду бригади екстреної швидкої допомоги.

Порушення права на захист від катування або нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження або покарання (стаття 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, частина 1 статті 28 Конституції України).

7. У порушення пункту 20 Мінімальних стандартних правил поводження з в'язнями, пункту 22.5 Європейський пенітенціарних правил та вимог пункту 12 Інструкції з організації конвоювання та тримання в судах обвинувачених (підсудних), засуджених за вимогою судів, затвердженої спільним наказом Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства юстиції України, Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Державної судової адміністрації України, Генеральної прокуратури України від 26.05.2015 № 613/785/5/30/29/67/68 (далі – Інструкція з організації конвоювання), обвинувачені (підсудні), засуджені не мають доступу до чистої питної води. Незважаючи на наявність ємності для питної води, відсутній одноразовий посуд, що міг би забезпечити такий доступ;

8. Під час відвідування приміщень суду встановлено факт порушення вимог пункту 6.5.2. ДБН «Суди», де визначено, що кількість камер для підсудних (засуджених) слід передбачати виходячи з розрахунку три камери на кожен зал судових засідань для розгляду кримінальних справ. Беручи до уваги викладене, в зазначеному суді, де розташовано дві зали судових засідань для розгляду кримінальних справ, має бути обладнано шість камер. Проте моніторинговою групою виявлено, що в суді розміщено лише одна камера для тримання обвинувачених, підсудних (засуджених), що може порушувати вимоги роздільного розміщення чоловіків та жінок, дорослих та неповнолітніх, а також ізольованого тримання осіб, котрим заборонено спілкування між собою.

З'ясовано, що роздільне тримання чоловіків, жінок та неповнолітніх забезпечується окремим розміщенням чоловіків у камері для підсудних, натомість жінки перебувають у приміщенні конвою спільно з працівниками варті у наручниках.

Під час здійснення моніторингу в Суді перебувало 6 підсудних, з них 5 чоловіків та 1 жінка. В камері для тримання перебували три чоловіки, а жінка перебувала у супроводі варті в приміщенні конвою.

Крім того, встановити чи утримувались обвинувачені, підсудні (засуджені) в камерах для тримання в суді неможливо, оскільки нормативно-правові акти не передбачають ведення документації (журналів тощо), яка б містила зазначену інформацію, в результаті чого, виникає можливість зловживання правами утримуваних осіб, зокрема, забезпечення права останніх на гідні умови тримання.

9. У порушення пункту 10.10 ДБН «Суди», пункту 9 Інструкції з конвоювання, рівень штучного освітлення в камері для тримання підсудних осіб є недостатнім для перебування та не відповідає вимогам ДБН В.2.5-28, СанПіН 2605 з урахуванням вимог щодо енергозбереження.

Порушення права на професійну правничу допомогу (стаття 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 59 Конституції України)

10. У порушення статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, статті 59 Конституції України, невідповідність вимог пункту 6.5.2 ДБН «Суди», у приміщенні суду не обладнано кімнату для роботи адвоката з обвинуваченими, підсудними (засудженими), що унеможливорює реалізацію їх права на захист.

Окрім цього, зазначене порушення може стати причиною чергових звернень до Європейського суду з прав людини і виплатою Україною значних сум коштів в якості компенсації.

У справі «Фірстов проти Росії» (скарга № 67312/12) Європейський суд з прав людини констатував, що хоч підсудний і міг спілкуватися зі своїм захисником через загородження у залі суду, у тому числі під час перерв, які оголошувалися для цієї мети суддею за клопотанням заявника, не було доведено, що такі консультації носять конфіденційний характер у зв'язку з присутністю конвою у межах досяжності слуху. Таким чином, ЄСПЛ засвідчив порушення статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Порушення права на доступність для осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення (стаття 4, 9 Конвенції про права осіб з інвалідністю від 13.12.2006, статті 26 Закону України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні»)

11. Моніторинговою групою з'ясовано, що будівля суду та її приміщення не адаптовані для потреб маломобільних груп населення та осіб з інвалідністю відповідно до вимог пунктів 5.3.1, 8.3.4, 8.3.5 Державних будівельних норм

В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд» (далі – ДБН «Інклюзивність та доступність»), пунктів 6.2.1.4, 6.2.1.7, 7.1.2 ДБН «Суди», зокрема відсутні таблички контрастного кольору, що позначають текстово інформацію про назву суду та графік роботи, інформацію про призначення приміщень будівлі суду біля функціональних приміщень суду із дублюванням шрифтом Брайля. Вхідна група корпусної будівлі А не відповідає вимогам безперешкодного доступу для маломобільних груп населення, які зазначені в ДБН «Суди», ДБН «Інклюзивність та доступність» (фото № 12 Додатку). Зазначене унеможливорює рівний доступ до відвідування суду маломобільними групами населення.

ІІІ. РЕКОМЕНДАЦІЇ

Територіальному управлінню Державної судової адміністрації в Харківській області:

1.1. вжити заходів щодо забезпечення кількості камер для підсудних (засуджених) виходячи з розрахунку три камери на кожен зал судових засідань для розгляду кримінальних справ;

1.2. вжити заходів щодо обладнання автостоянки з боксом для заїзду спеціального автотранспорту варті та посадки (висадки) обвинувачених (підсудних);

1.3. Забезпечити ізольований маршрут конвоювання підсудних засуджених від камер до зал судових засідань для розгляду кримінальних справ;

1.4. вжити заходів щодо обладнання кімнати для роботи адвоката з підсудними (засудженими) відповідно до вимог п. 6.5.2 ДБН «Суди»;

1.5. вжити заходів щодо адаптації будівлі Суду для маломобільних груп населення відповідно до норм ДБН «Інклюзивність та доступність», зокрема шляхом розумного пристосування;

1.6. забезпечити у приміщенні варті облаштування пульта централізованого відеонагляду, концентратори та кінцеві пристрої охоронної та тривожної сигналізації, розмістити камери у коридорі, де проходить маршрут конвоювання обвинувачених (підсудних), засуджених від камер до залів судових засідань;

1.7. забезпечити наявність одноразового посуду в приміщенні варті для забезпечення доступу підсудних осіб до чистої питної води;

1.8. облаштувати в приміщенні варті металеву шафу, що замикається на замок, для зберігання навісних замків, ключів від камер, спеціальних засобів та службових документів;

1.9. забезпечити на території Суду, зокрема в приміщенні варти медичної аптечки для надання домедичної допомоги у разі скарги обвинуваченого (підсудного), засудженого на погіршення стану здоров'я;

1.10. облаштувати достатній рівень штучного освітлення в кімнаті для затриманих.

Чугуївському міському суду Харківської області:

2.1 вжити заходів щодо запобігання порушень, що призводять або можуть призводити до порушень прав людини;

2.2 забезпечити приміщення суду ізольованими маршрутами переміщення підсудних (затриманих) до всіх зал судових засідань для розгляду кримінальних справ, та обладнати ці маршрути кнопками звукової сигналізації;

2.3 вжити заходів щодо адаптації будівлі Суду для маломобільних груп населення відповідно до норм ДБН «Інклюзивність та доступність», зокрема шляхом розумного пристосування;

2.4 вжити заходів для покращення умов перебування обвинувачених, підсудних (засуджених) в камерах.

**Керівник групи НПМ
головний спеціаліст Відділу
сприяння роботі регіональних
представництв Секретаріату
Уповноваженого Верховної Ради
України з прав людини**

Максим ЦВЕЛІХ

Додатки до звіту

Фото 1

Фото 2

Фото 3

Фото 4

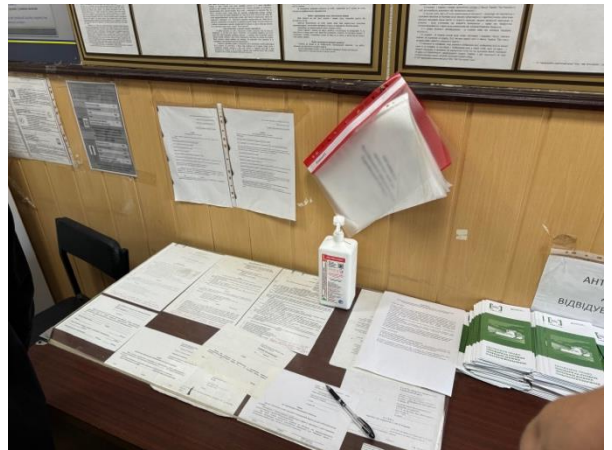

Фото 5

Фото 6

Фото 7

Фото 8

Фото 9

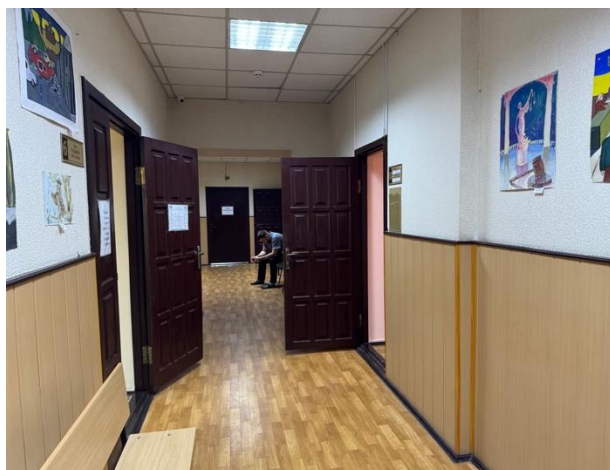

Фото 10

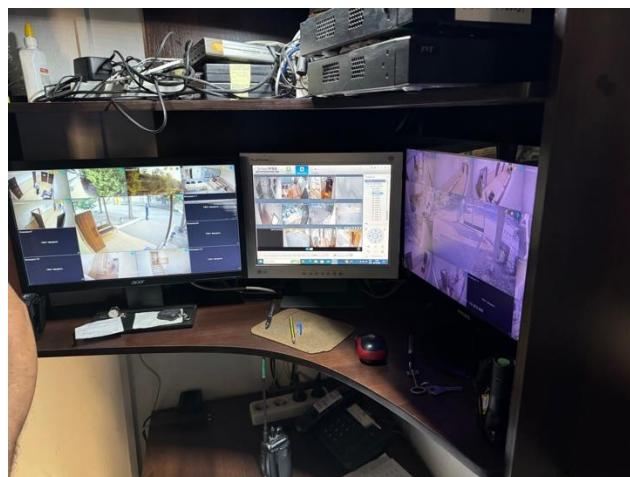

Фото 11

Фото 12

